

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma

Sanna Vauhkonen

SUKUPOLVENVAIHDOKSEN VEROSUUNNITTELU AUTOVÄRI
KEIJO HIRVONEN OY:SSÄ

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2013

OPINNÄYTETYÖ
Maaliskuu 2013
Liiketalouden koulutusohjelma

Karjalankatu 3
80200 JOENSUU
(013) 260 600

Tekijä
Sanna Vauhkonen

Nimeke
Sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelu Autoväri Keijo Hirvonen Oy:ssä

Toimeksiantaja
Pretax Pohjois-Karjala Oy

Tiivistelmä

Pretax Pohjois-Karjala Oy oli opinnäytetyön toimeksiantaja, jonka asiakasyritykselle Autoväri Keijo Hirvonen Oy:lle tehtiin opinnäytetyö. Sukupolvenvaihdos Autoväri Keijo Hirvonen Oy:ssä on tarkoitus toteuttaa kolmessa eri vaiheessa. Kaksi vaiheista on jo toteutettu ja viimeinen sukupolvenvaihdoksen vaihe ollaan toteuttamassa viiden vuoden sisällä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää verotuksellisesti edullisin vastikkeeton sukupolvenvaihdoksen muoto. Opinnäytetyössä tutkittavia luovutustapoja olivat lahjaluonteinen kauppa, lahja ja ennakkoperintö. Opinnäytetyössä tutkittiin myös yrityksen arvonmäärittystä.

Tutkimuksen lopputuloksena voidaan todeta, että Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n on veroseuraamuksiltaan edullisinta toteuttaa sukupolvenvaihdos lahjana tai ennakkoperintönä, koska tällöin pystytään käyttämään hyväksi sukupolvenvaihdoksen verohuojenuksia ja veron maksuaikaetua. Tutkimuksessa havaittiin, että hallintaoikeuden pidättämisellä ja lahjanluonteisella kaupalla on myös merkitystä sukupolvenvaihdoksen verotukseen. Tutkimuksessa kävi selvästi ilmi, että on todella tärkeää aloittaa ajoissa sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelu siitä johtuvien veroseuraamusten minimoimiseksi.

Kieli
suomi

Sivuja 33

Asiasanat
sukupolvenvaihdos, verotus, perintövero, lahjavero, arvonmäärittäminen

THESIS
March 2013
Degree Programme in Business
Economics
Karjalankatu 3
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
(013) 260 600

Author(s)
Sanna Vauhkonen

Title
Tax Efficient Succession Planning, Autoväri Keijo Hirvonen Oy

Commissioned by Pretax Pohjois-Karjala Oy

Abstract

This thesis was assigned by Pretax Pohjois-Karjala Oy and it examines succession planning in one of Pretax Oy's customer companies Autoväri Keijo Hirvonen Oy. The succession planning in Autoväri Keijo Hirvonen Oy is meant to be implemented in three stages, two of which have already been accomplished. The last stage is to be implemented in the next five years.

The purpose of this thesis was to investigate how to minimize the taxes upon succession. This thesis examined part gift and part sale, gift inter vivos, and anticipated inheritance as ways of transferring the possession of the company. The key issues of this thesis also included the determination of the value appraisal of the company.

As the outcome of this thesis, it can be concluded that it would be the most tax efficient for Autoväri Keijo Hirvonen Oy to realize the succession as a gift inter vivos or anticipated inheritance. This allows the company to make use of tax reliefs and extended tax payments. The analysis also showed that withholding the right of possession and using the part gift and part sale transfers will make a difference in succession planning. Moreover, it is vital to start the succession planning early in order to minimize the taxes that will follow the change.

Language
Finnish

Pages 33

Keywords
succession, taxation, inheritance tax, gift tax, value appraisal

Sisältö

1	Johdanto.....	5
1.1	Opinnäytetyön tausta.....	5
1.2	Rajaukset ja teoreettinen perusta	6
1.3	Opinnäytetyön rakenne.....	8
2	Sukupolvenvaihdos Autoväri Keijo Hirvonen Oy:ssä.....	9
2.1	Sukupolvenvaihdoksen suunnittelu.....	9
2.1.1	Sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelu	10
2.2	Sukupolvenvaihdoksen toteutustavat.....	11
3	Yrityksen arvonmääritys.....	11
3.1	Käypä arvo	12
3.1.1	Substanssiarvo	12
3.1.2	Tuottoarvo	14
3.2	Yksittäiset tunnusluvut arvonmäärityksessä.....	15
3.2.1	P/E-luku.....	15
3.2.2	P/B-luku.....	16
3.3	Varojen arvostaminen.....	16
3.4	Nettovarallisuus	16
3.5	Osakkeen matemaattinen arvo	17
3.6	Verohallinnon ennakkoratkaisu	17
4	Lahja ja ennakkoperintö.....	20
4.1	Lahjojen yhteen laskenta	21
4.2	Perintö- ja lahjaverolaki	22
4.3	Lahjanluonteinen kauppa.....	24
4.3.1	Varainsiirtoverotus.....	25
4.4	Hallintaoikeuden pidättäminen	25
4.5	Tappioiden vähennysoikeus	26
5	Sukupolvenvaihdoksen huojennukset.....	27
5.1	Huojennuksen määrä ja maksuaika	28
5.2	Huojennuksen menettäminen	30
6	Pohdinta	31
	Lähteet	33

1 Johdanto

Opinnäytetyössä käsittelin osakeyhtiön sukupolvenvaihdosta ja siihen liittyvää verosuunnittelua. Työn päätarkoituksena oli löytää toimeksiantajan Pretax Pohjois-Karjala Oy:n asiakasyritykselle Autoväri Keijo Hirvonen Oy:lle veroseuraamuksiltaan edullisin tapa toteuttaa vastikkeeton sukupolvenvaihdos. Autoväri Keijo Hirvonen Oy on Liperin Ylämyllyllä toimiva automaalien myyntiin erikoistunut perheyrittys.

Suoritin harjoitteluni Pretax Pohjois-Karjala Oy:ssä, jossa olen työskennellyt jo vuoden ajan. Pretax Pohjois-Karjala Oy:ltä saamani työkokemuksen perusteella oli luontevaa tehdä opinnäytetyö kyseiselle yritykselle ja heidän asiakkaalleen. Opinnäytetyöni aiheeksi valitsin verosuunnitteluun liittyvän aiheen, koska verosuunnittelu kiinnostaa minua ja koen opinnäytetyöni aiheen ja tarkoituksen hyödylliseksi taloushallinnon uraani ajatellen.

Opinnäytetyössäni on tarkasteltu osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelua teorian pohjalta. Teoria on työn edetessä muutettu käytännön verotuslaskelmiksi Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n tilikauden 2011 lukujen perusteella. Näiden perusteella voidaan esittää yrittäjälle veroseuraamuksiltaan edullisin sukupolvenvaihdoksen toteuttamismuoto.

1.1 Opinnäytetyön tausta

Autoväri Keijo Hirvonen perustettiin vuonna 1968. Vuonna 1995 yhtiön yhtiömuoto on muutettu henkilöyhtiöstä osakeyhtiöksi, jolloin Mika Hirvonen lunasti kommandiittiyhtiön äänettömän yhtiömiehen panoksellaan yhden Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n osakkeen. Yhtiömuodon muutoksen yhteydessä Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n osakekannaksi muodostui kaksikymmentä osaketta.

Osakkeiden luovutusprosessi luovuttajalta luovutuksensaajille Autoväri Keijo Hirvonen Oy:ssä on tarkoitus toteuttaa kolmessa eri vaiheessa. Ensimmäinen

sukupolvenvaihdoksen vaihe on toteutettu vuonna 1997 Keijo Hirvosen myydessä kaksi osaketta Mika Hirvoselle. Toinen sukupolvenvaihdoksen vaihe on toteutettu vuonna 2011 Keijo Hirvosen luovuttaessa lapsilleen Miia ja Mika Hirvoselle lahjana Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n osakkeita. Keijo Hirvonen luovutti Miia Hirvoselle kolme osaketta ja Mika Hirvoselle neljä osaketta. Vuonna 2011 lahjana luovutettujen osakkeiden jälkeen Keijo Hirvoselle jäi Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n osakkeita 10 kappaletta, jotka hänellä on tarkoitus luovuttaa lapsilleen Miia ja Mika Hirvoselle vuoteen 2016 mennessä. Opinnäytetyössä käytetään pohjatietona viimeisimmän vahvistetun tilikauden ja vuoden 2011 tuloverotuksen lukuja ja tietoja.

Opinnäytetyön tavoite on antaa Autoväri Keijo Hirvonen Oy:lle tietoa sukupolvenvaihdoksen toteutustavoista ja niihin liittyvistä veroseuraamuksista koskien yritystoiminnasta luopujaa, yritystoiminnan jatkajaa ja luovutettavaa yritystä. Työn tarkoituksena on löytää verotuksellisesti edullisin sukupolvenvaihdoksen muoto luopujalle, jatkajalle ja luovutettavalle yhtiölle. Tavoitteena on myös selvittää sukupolvenvaihdokseen liittyvien lakien painopisteet ja verotuskäytännöt, jotka liittyvät eri sukupolvenvaihdostapoihin ja huojennussääntöjen soveltamiseen eri sukupolvenvaihdoksen toteutustavoissa. Opinnäytetyön päätavoitteena on tuottaa mahdollisimman hyvä pohja Autoväri Keijo Hirvonen Oy:lle jatkaa tuottavaa yritystoimintaa sukupolvenvaihdoksen jälkeisenä ajankohtana.

Tutkimuksen tarkoituksena on vahvistaa Pretax Pohjois-Karjala Oy:n tietopohjaa yritysten sukupolvenvaihdoksien verosuunnittelujen osalta. Tämän tietopohjan avulla toimeksiantajayritys pystyy tekemään tehokkaampaan sukupolvenvaihdoksien verosuunnittelua asiakasyrityksilleen.

1.2 Rajaukset ja teoreettinen perusta

Henkilöyhtiön ja yksityisen elinkeinonharjoittajan sukupolvenvaihdoksen suunnittelu on rajattu tutkimusalueen ulkopuolelle, koska tutkittavan yrityksen Autoväri Keijo Hirvonen Oy yhtiömuotona on osakeyhtiö. Tutkimuksessa ei huomioida yhtiömuodon muutosta sukupolvenvaihdosprosessin osana, koska yritys on muuttanut yhtiömuotonsa henkilöyhtiöstä osakeyhtiöksi, joten yhtiömuodon

muutosta ei osakkeen luovuttajalla ja sen saajilla ole suunnitelmissa. Liiketoiminnan lopettaminen ja sen myyminen ulkopuolisille jätetään tämän tutkimuksen ulkopuolelle, koska yrityksessä on tehty päätös, että osakkeiden omistus siirtyy perheen lapsille Mika Hirvoselle ja Miia Hirvoselle. Tutkimuksen lähtökohdiana on, että osakkeiden luovuttajan lapset Mika Hirvonen ja Miia Hirvonen jatkavat yritystoimintaa Autoväri Keijo Hirvonen Oy:ssä.

Työssä käsitellään ja tutkitaan pääasiallisesti luovuttajan elinaikana tapahtuvia osakkeiden luovutusmuotoja. Perintöä ja testamenttia ei opinnäytetyössä käsitellä, koska Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n osakkeiden luovuttajalla Keijo Hirvosella on tarkoitus luovuttaa osakkeensa lapsilleen elinaikanaan. Opinnäytetyöni rajaan vastikkeettomiin sukupolvenvaihdoksen muotoihin, koska osakkeista luopuja Keijo Hirvonen on luovuttanut aiemmin Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n osakkeita lapsilleen Miia ja Mika Hirvoselle vastikkeettomasti ja tulevaisuudessa hänellä on myös aikomuksena luovuttaa yrityksen loput osakkeet lapsilleen vastikkeettomasti.

Opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus kostuu empiirisestä tutkimuksesta ja teoriaosasta. Empiirinen osa toteutetaan laadullisin eli kvalitatiivisin menetelmin. Teoriaosan tarkoituksena on antaa lukijalle kuva yrityksen eri mahdollisuuksista toteuttaa sukupolvenvaihdos. Näihin eri toteutustapoihin selvitetään luopujan, jatkajan ja yrityksen verotuksellisia näkökulmia liittyen sukupolvenvaihdokseen. Teoriaosa toimii perustana empiiriselle osalle. Teoriaosuudessa käsiteltyä tietoa sovelletaan empiirisessä osassa Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n sukupolvenvaihdoksen suunnitteluun, joka tehdään empiirisessä osassa verotaloudellisesta näkökulmasta eri vaihtoehdoilla toteutettuna.

Empiirisessä osassa Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n tuloslaskelmaa, tasetta, tilinpäätöstietoja, verotuspäätöksiä ja verottajan ennakkoratkaisua hyväksikäyttäen määritetään yrityksen arvo ja sen myötä voidaan laskea veroseuraamukset erilaisissa sukupolvenvaihdostilanteissa. Kyseisten laskelmien perusteella voidaan vertailla erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa sukupolvenvaihdos, ja näiden vertailujen myötä pystytään toteamaan edullisin vaihtoehto, jolla sukupolvenvaihdos

tulisi toteuttaa. Sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelussa huomioidaan odotukset, joita on sukupolvenvaihdokseen liittyvillä asianomaisilla.

Työtä tehdessäni käytin sekä painettuja että sähköisiä lähteitä. Opinnäytetyön pohjatyöhön käytin pääasiassa lähteinä tuloverolakia sekä perintö- ja lahjavero lakia. Käytin työssäni apuna sukupolvenvaihdoksen oikeuskäytäntöjä, sekä ammattilehtien artikkeleita. Verohallinto on vuonna 2011 antanut Autoväri Keijo Hirvonen Oy:lle sitovan ennakkoratkaisun sukupolvenvaihdoksesta, jota hyödynsin opinnäytetyössä. Verohallinnon ennakkoratkaisu oli haettu vuoden 2010 tilinpäätöstietojen pohjalta.

Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n sukupolvenvaihdoksen suunnitteluun tarvittavia yritystä koskevia tietoja antoivat yrityksen toimitusjohtaja Mika Hirvonen ja yrityksen perustaja Keijo Hirvonen. Tarvittavia kirjanpitolietoja sain toimeksiantajalta eli Pretax Pohjois-Karjala Oy:ltä.

1.3 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö koostuu viidestä pääluvusta. Johdantoluvussa käsitellään opinnäytetyön tavoitteita ja sen taustoja. Toisessa luvussa esitellään Autoväri Keijo Hirvonen Oy:tä yhtiönä ja siinä tehtävää sukupolvenvaihdosta. Kolmannessa luvussa käsitellään yrityksen arvonmääritystä. Luvussa neljä käsitellään eri sukupolvenvaihdostapoja teoriassa. Neljännessä luvussa myös lasketaan jokaisen sukupolvenvaihdoksen toteuttamistavan aiheuttamat veroseuraamukset Autoväri Keijo Hirvonen Oy:lle. Viidennessä luvussa käsitellään sukupolvenvaihdoksen huojennussääntöjä, joita voidaan käyttää hyväksi Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n sukupolvenvaihdoksessa. Luvussa kuusi on yhteenveto ja pohdinta eri sukupolvenvaihdostavoista ja johtopäätökset siitä, miten sukupolvenvaihdos olisi kannattavinta Autoväri Keijo Hirvonen Oy:ssä toteuttaa.

2 Sukupolvenvaihdos Autoväri Keijo Hirvonen Oy:ssä

Autoväri Keijo Hirvonen Oy on automaalien myyntiin erikoistunut yritys. Yhtiön toimialana on moottoriajoneuvojen osien ja varusteiden vähittäiskauppa lukuun ottamatta renkaiden vähittäiskauppa. Yhtiöllä on vakiintunut asema omalla markkina-alueellaan. Yhtiön osakkeiden luovuttajan ja yhtiön osakkeiden saajien sukulaisuussuhde on vanhempi ja lapset. Lapset Mika Hirvonen ja Miia Hirvonen, joille yhtiön osakepääoma on tarkoitus luovuttaa, työskentelevät tällä hetkellä ja sukupolvenvaihdoksen jälkeen yrityksessä.

2.1 Sukupolvenvaihdoksen suunnittelu

Jokaisessa yrityksessä sukupolvenvaihdoksen ajankohta on yksilöllinen, joten sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseen liittyvät tekijät, sen ajoitus ja siihen ajavat tekijät ovat täysin riippuvaisia yrityksestä. Sukupolvenvaihdoksen yleisin syy on siirtää yrityksen vetovastuu nuoremmalle jatkajalle. Sukupolvenvaihdoksen onnistumisen edellytyksenä on onnistunut johtajuuden siirto ja siirron ajoissa aloitettu suunnittelu — tällöin päästään mahdollisimman hyviin tuloksiin. (Kuusisto M & Kuusisto T 2008, 13-14.)

Sukupolvenvaihdoksen käytännön suunnittelu on tarpeen aloittaa jo kolmesta viiteen vuotta ennen sukupolvenvaihdoksen suunniteltua toteuttamisajankohtaa, erityisesti verotustekijöiden suunnittelun haasteellisuuden kannalta. Verotustekijöiden suunnittelun haasteellisuus johtuu verotuslainsäädännön nopeasta muuttumisesta, tämä tuottaa haasteita sukupolvenvaihdoksiin, jotka on tarkoitus toteuttaa useassa eri vaiheessa. (Immonen & Lingren 2009, 4.) Erilaiset henkiset jännitteet liittyvät sukupolvenvaihdokseen ja sen suunnitteluun. On todettu, että sukupolvenvaihdoksesta 90 % on henkistä jännitettä ja vain 10 % on juridiikkaa. (Immonen & Lingren 2009, 2.)

Yrityksen luovuttajan tulisi tunnistaa sukupolvenvaihdoksen tarve, ja aloittaa sen suunnittelu ajoissa. Sukupolvenvaihdoksen tekninen suunnittelu on helppompaa, kun sukupolvenvaihdoksen tarve on tunnistettu riittävän varhaisessa vaiheessa. (Kuusisto M & Kuusisto T 2008, 14-15.) Täsmällinen suunnittelu on

onnistuneen sukupolvenvaihdoksen lähtökohta. Huolellisen suunnittelun avulla voidaan saavuttaa verosäästöjä ja pystytään minimoimaan riskit, jotka liittyvät sukupolvenvaihdokseen. Suunnitteluun ja sukupolvenvaihdoksen esivalmisteluihin tulee varata riittävästi aikaa. (Deloitte & Touche Oy 2012.)

Sukupolvenvaihdos koskee yleensä harvaan omistettuja yrityksiä, jotka ovat todella perheyriityksiä. Yrityksessä, jossa sukupolvenvaihdos toteutetaan, on usein vain yksi pääomistaja, ja hän on mukana aktiivisesti yrityksen johdossa. Nämä ovat seikkoja, jotka täytyy ottaa sukupolvenvaihdoksen suunnittelussa huomioon. (Immonen & Lingren 2009, 2.)

2.1.1 Sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelu

Omaisuuksien luovutukset ovat veronalaisia lukuun ottamatta tiettyjä poikkeuksia. Tärkeimmät omaisuuden luovutukseen liittyvät poikkeukset ovat perintö- ja lahjaveron huojennukset. Tuloverolaki, perintöverolaki ja lahjaverolaki mahdollistavat sen, että verotusta voidaan huojentaa luopujan ja jatkajan osalta. Myös kohdeyrityksellä on itse sukupolvenvaihdokseen huojennusmahdollisuuksia. Niissä sukupolvenvaihdoksen tilanteissa, jotka toteutetaan vastikkeettomasti eli lahjana, perintönä tai ennakkoperintönä, verorasitus kohdistuu luovutuksen saajaan. Jos sen sijaan sukupolvenvaihdos toteutetaan vastikkeellisesti eli kauppana, verorasitus kohdistuu pääosin luopujaan. (Juusela & Tuominen 2010, 14-15.)

Ylimääräisillä osingonjaoilla, jakautumisella, suunnatulla osakeannilla ja omia osakkeita hankkimalla tai lunastamalla pystytään hieman keventämään sukupolvenvaihdoksesta johtuvia veroseuraamuksia ennen omistajanvaihdosta (Veronmaksajain Keskusliitto Ry. 2009). Yrityksen asiakkaat, sidosryhmät, yrityksestä luopuja ja yritystoiminnan jatkaja sopeutuvat sukupolvenvaihdostilanteeseen ja sukupolvenvaihdokseen paremmin, jos vaihdosprosessi tehdään pidemmän ajanjakson aikana (Kurki 2012).

2.2 Sukupolvenvaihdoksen toteutustavat

Sukupolvenvaihdosta toteutettaessa täytyy analysoida sukupolvenvaihdoksen kohdeyritys, sen käypä arvo ja varallisuuden rakenne. Tavallisimpia ja useimmin käytettyjä omistajanvaihdoksen toteuttamistapoja on monia: kauppa käypään hintaan, lahjanluonteinen kauppa ja täyslahja eli vastikkeeton luovutus. Mahdollista on myös käyttää sukupolvenvaihdoksen toteutuksessa erilaisia yhdistelmävaihtoehtoja. Kyseisissä yhdistelmävaihtoehtoisissa kehitetään yritystä ja sen varallisuutta sopivampaan muotoon, että voidaan tehdä omistajanvaihdos tahdotulla tavalla. Näitä kyseisiä kehittämistoimenpiteitä voivat tehdä sekä luopuja että jatkaja ennen sukupolvenvaihdoksen toteuttamista. Yhdistelmävaihtoehdot tulee suunnitella kokonaisuutena, koska ne liittyvät toisiinsa. Ne myös verotuksellisesti arvioidaan kokonaisuutena eli sarjatoimena. (Immonen & Lingren 2009, 5-6.)

3 Yrityksen arvonmääritys

Yrityksen arvonmääritys pystytään toteuttamaan montaa eri tekniikkaa hyväksikäyttäen. Julkisesti noteeratuilla yrityksillä on markkina-arvo. Niille yrityksille, jotka eivät ole julkisesti noteerattuja pörssissä, ei ole suoraan yrityksen arvoa määrittävää markkina-arvoa. Julkisesti noteeraamattoman yrityksen markkina-arvoon vaikuttavat markkinat mm. kilpailutilanteen ja ostajaehdokkaiden määrän perusteella. Noteerattua hintaa ei usein perheyrityksen osakkeilla ole. (Heinonen 2005, 40.)

Arvonmäärityksen tavoitteena on saada määriteltyä yrityksen arvo sen taloudellisen tilanteen perusteella. Arvonmääritystä tehdessä yritystä arvioidaan sen tämän hetkisen taloudellisen tilan perusteella, mutta myös ennen kaikkea sen menestyksen perusteella, jota siltä tulevaisuudessa odotetaan. Täten yrityksen taloudellinen arvo voi erota esimerkiksi tilinpäätöksen taseen arvosta. Tilinpäätöksen arvostuseriaatteet ja yrityksen kehitys ovat syynä mahdollisiin eroihin taloudellisen arvon ja tilinpäätöksen tasearvon välillä. Sidosryhmien päätösten luotettavana perustana on yrityksen arvonmääritys, joten se täytyy tehdä luotettavalla tavalla ja huolellisesti. (Kallunki & Niemelä 2007, 13-14.)

Arvonmäärityksellä arvioidaan osakkeen arvo, joka perustuu yrityksen taloudellisiin perustekijöihin. Näitä taloudellisia perustekijöitä ovat muun muassa yrityksen kannattavuus ja sen kasvumahdollisuudet. (Kallunki & Niemelä 2007, 14.)

3.1 Käypä arvo

Käyvän arvon määrittämisen lähtökohtana on, että omaisuus arvostetaan todennäköiseen luovutushintaan. Perintö- ja lahjaverotuksessa varojen arvostus on ongelma, koska verotusarvot määritetään kaavamaisesti, eivätkä ne usein vastaa käypiä arvoja. Arvoja, jotka ylittävät käyvän arvon, ei tule käyttää verotuksessa tai kirjanpidossa. Käypä arvo muodostaakin niin sanotun arvostuksen katon. Käyvän arvon osoittaminen ja noudattaminen voi olla usein vaikeaa. (Wickström 2008, 158-158.)

Osakkeiden käypä arvo on määritettävä substanssiarvoa tai tuottoarvoa käyttäen, jos ei ole mahdollista käyttää hyväksi yrityksen arvonmäärityksessä vertailukauppoja tai osakkeiden käypää arvoa ei muutoin voida luotettavasti vahvistaa (Engblom & Lakari 2009, 54). Tuottoarvon ollessa suurempi kuin substanssiarvo, käypä arvo on substanssiarvon ja tuottoarvon keskiarvo. Käypä arvo on yhtiön substanssiarvon määrä, jos substanssiarvo on suurempi tai yhtä suuri kuin tuottoarvo. (Business Oulu 2012.)

3.1.1 Substanssiarvo

Yksinkertaisin tapa määrittää yrityksen arvo on laskea yritykselle substanssiarvo. Substanssiarvo saadaan siten, että yrityksen varoista vähennetään yrityksen velat. Lopputuloksena on yrityksen omaisuus. (Heinonen 2005, 40.) Substanssiarvolla tarkoitetaan yrityksessä olevaa varallisuutta, joka on omaa pääomaa eikä vierasta pääomaa (Yrittäjät 2010).

Substanssiarvolaskelma ja liikekirjanpidollinen tase voivat muistuttaa ulkonäöltään toisiaan, johtuen siitä että, substanssiarvon perusteena on yrityksen varojen ja velkojen erillisarvostus. Substanssiarvolaskelmamassa ja taselaskelmasa on eroavaisuuksia koskien laajuus- ja arvostusongelmia. (Leppiniemi & Lou-

nasmeri 2013.) Osakkeiden saantohetkellä yrityksen substanssiarvo määritetään sen omaisuuden perusteella. Substanssiarvoa määritettäessä arvostuksen lähtökohtana on taseen osoittama omaisuus, joka on verovelvollisuuden lähinnä päättyneen tilikauden vahvistettujen tasearvojen mukainen. Tasetta saatetaan joutua oikaisemaan vastaamaan luovutushetken varallisuustilannetta, jos tilinpäätöshetken ja luovutushetken välillä yhtiön omaisuuden määrä tai laatu on muuttunut muun syyn perusteella kuin normaalin liiketoiminnan. Tällöin taseen varat oikaistaan ainakin niiden tasearvoon. (Engblom & Lakari 2009, 54–55.)

Seuraavassa on laskettu Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n substanssiarvo. Substanssiarvo on laskettu vuoden 2011 tuloverotuksessa vahvistettujen lukujen perusteella ja vuonna 2010 määritettyjen käypien arvojen perusteella.

Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n substanssiarvolaskelma

Varat (tase 31.12.2011)	1 867 671,13
./. Velat	83 017,58
Tontti, rakennukset, koneet ja kalusto (käypä arvo)	308 500,00
./.Tontti, rakennukset, koneet ja kalusto (tase 31.12.2011)	100 344,25
Muut osakkeet ja osuudet (käypä arvo)	23 363,46
./. Muut osakkeet ja osuudet (tase 31.12.2011)	24 559,964
Substanssiarvo	1 991 612,80

3.1.2 Tuottoarvo

Kun halutaan arvioida yrityksen tulevien tuottojen ostamisen arvoa, joka on usein yrityskaupan ja sukupolvenvaihdoksen intressinä, tulee yrityksen arvon määrittämisessä käyttää apuna tuottoarvon laskemista. Tuottoarvon laskemisen avulla halutaan saada tietää kuinka paljon yritys tulee tuottamaan omistajalleen tulosta. (Heinonen 2005, 41.) Tuottoarvo on usein hieman puolueellinen eli subjektiivinen arvo, koska arvon määrä riippuu näkökulmasta josta asiaa katsotaan. Tuottoarvon subjektiivisuutta lisää yrityksen myyjän ja ostajan tuotto-odotuksien eroavaisuus. (Leppiniemi & Lounasmeri 2013.)

Yhtiön tuottoarvo määritetään vähintään kolmen verovelvollisuutta edeltävän nettotuloksen perusteella. Tuloksia tulee oikaista poistamalla mahdolliset konserniavustukset, muut satunnaiset erät, sekä poistoerojen muutokset ja varaukset. (Siikarla 2007. 135.) Kun yrityksen tilikausi on pidempi kuin 12 kuukautta, katsotaan yrityksen nettotuloksesta kahtatoista kuukautta vastaava osuus ja sen pohjalta lähdetään määrittämään nettotulosta (Verohallinto 2004). Oikaistun tuloksen suhteessa pystytään huomioimaan tuloverot, huolimatta siitä että, tuloverot tuleekin määrätä yhtiön osakkaille. Yrittäjän laskennallisilla palkkakustannuksilla voidaan mahdollisesti oikaista tulosta. Keskiarvo lasketaan laskelman perusteella, mikä pääomitetaan. (BusinessOulu 2011.)

Tuottoarvolaskentaa varten on laskettu kolmen vuoden nettotuloksien perusteella keskiarvo. Nettotulosten keskiarvo pääomitetaan pääomitus korkokannalla 15 %, koska tuottovaatimusten mukaista korkokantaa ei ole tiedossa. (Verohallinto 2004.)

Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n tuottoarvolaskelma

Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n tuottoarvo on laskettu vuosien 2009, 2010 ja 2011 nettotulosten keskiarvojen perusteella. Tämä keskiarvo on jaettu 15 prosentilla, jota pidetään yleisenä korkokantana tuottoarvoa määritettäessä. Tuloksena on saatu Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n tuottoarvo, jota pystytään lahjaveroa määrittäessä vertaamaan substanssiarvoon.

Vuoden 2009 nettotulos	186 000,00
Vuoden 2010 nettotulos	220 000,00
Vuoden 2011 nettotulos	204 000,00

Keskiarvo $(186\,000+220\,000,00+204\,000,00)/3=203\,652,00$

Tuottoarvo $203\,652,00/0,15=1\,357\,680,00$

3.2 Yksittäiset tunnusluvut arvonmäärityksessä

Yksittäisiä tunnuslukuja suositaan vielä yrityksen arvonmäärityksessä. Käyttökelpoisempia yksittäisistä tunnusluvuista tulee arvonmäärityksessä, jos niiden keskiarvoja lasketaan useammalta vuodelta tai niitä yhdistellään. Yksittäiset tunnusluvut eivät kuitenkaan anna yrityksen arvonmäärityksestä niin syvällistä kuvaa kuin arvonmääritysmallit. Yksittäisten tunnuslukujen suosion takana yrityksen arvonmäärityksessä onkin niiden helppokäyttöisyys. (Kallunki & Niemelä 2007, 67.)

Fundamenttimuuttajat kuvaavat yrityksen taloudellista tilaa. Useimmin käytettyjä fundamenttimuuttajia ovat yrityksen nettotulos, oman pääoman tasesubstanssi, kassavirta, kassatulos ja liikevaihto. Fundamenttimuuttajaan suhteutetaan yrityksen arvo, jolloin saadaan yksittäinen tunnusluku, jota voidaan käyttää yrityksen arvonmäärityksessä apuna. Kun yrityksen oman pääoman markkina-arvo on jaettu fundamenttimuuttajilla, saadaan yleisesti käytetyt P/E- ja P/B-luvut. (Kallunki & Niemelä 2007, 67.)

3.2.1 P/E-luku

P/E-luku kuvaa osakkeen hinnoittelua, joka kertoo osaketta kohden lasketun hinnan ja voiton suhteen. P/E-luku on yksi laajimmin käytetyistä tunnusluvuista, jolla voidaan arvioida yhtiön osakekohtaista tulosta. P/E-luku saadaan jakamalla osakkeen arvo (price) osakekohtaisella tuloksella (earnings). (Financial Times 2013.) Yksinkertaistettuna P/E-luku kertoo kuinka monta vuotta tarvitaan, että pääoman markkina-arvo vastaa yrityksen voittoja. Tunnuslukua voidaankin ku-

vata eräänlaisena takaisinmaksuajan tunnuslukuna (Kallunki & Niemelä 2007, 71.)

3.2.2 P/B-luku

P/B-luku kertoo osakekohtaisen oman pääoman ja osakkeen hinnan suhdelluvun. P/B-luku voidaan laskea kahdella tavalla: osakekohtaisella tai yritystasolla. P/E-luku lasketaan jakamalla osakekurssi (price) osakekohtaisella omalla pääomalla (book value). P/B-luku kertoo yrityksen markkina-arvon suhteen yrityksen omaan pääomaan. Yleensä, P/B-luku nousee yrityksen oman pääoman tuoton mukaisesti. (Elo 2011.)

3.3 Varojen arvostaminen

Verohallinto on julkaissut ohjeen perintö- ja lahjaverotuksessa varojen arvostamisesta vuonna 2009. Ohjeen mukaisesti perintö- ja lahjaverotuksen kohteena olevien omaisuuserien arvot katsotaan todennäköisillä arvoilla esimerkiksi vertailukauppojen avulla. Vuoden 2009 loppuun asti omaisuuserien arvot on voinut määrittää kaavamaisilla laskentakäytännöillä. (Juusela & Tuominen 2010, 20-21.)

3.4 Nettovarallisuus

Tuloverolain 33 b §:ssä tarkoitetun kotimaisen yhtiön osakkeen verovuoden matemaattinen arvo lasketaan verovuotta edeltävän vuoden yhtiön tilinpäätöksen mukaisen tarkistetun nettovarallisuuden perusteella. Yhtiön nettovarallisuus saadaan vähentämällä yhtiön varoista yhtiön velat. Yhtiön varoja ovat yhtiön käyttö-, vaihto-, sijoitus- ja rahoitusomaisuus sekä muu sellainen omaisuus ja sellaiset pitkävaikutteiset menot, joilla on varallisuusarvoa. Varoina ei kuitenkaan pidetä kirjanpitolain (1336/1997) 5 luvun 18 §:n mukaisia laskennallisia verosaamisia. (Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 2005.)

Vuoden 2011 tuloverotuksen perusteella Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n nettovarallisuus oli 1 884 013,17 euroa matemaattista arvoa varten ja vertailuarvoa varten nettovarallisuus oli 1 766 013,71 euroa

3.5 Osakkeen matemaattinen arvo

Osakkeen matemaattisen arvon laskenta perustuu yrityksen verovuotta edeltävän tilinpäätöksen tarkistettuun nettovarallisuuteen. Osakkeen matemaattinen arvo lasketaan siten, että yhtiön ulkona olevat osakkeet jaetaan yhtiön tarkistettulla nettovarallisuudella. Ennen kuin osakkeet jaetaan pääoma- ja ansiotulo-osinkoihin tulee yrittäjäosakkaan osakkeiden matemaattista arvoa oikaista. Tämä oikaisu koskee mahdollisesti yrittäjäosakkaan tai hänen perheensä yhtiöstä ottamaa osakaslainaa ja yrittäjäosakkaan tai hänen perheensä käytössä olevaa yhtiön varoihin kuuluvaa asunnon arvoa. Yrittäjäosakkaan määrittelyyn vaikuttaa kummasta vähennettävästä erästä on kysymys, osakaslainasta vai yhtiön varoihin kuuluvasta asunnosta. Osakaslaina on vähennettävä yhtiön arvosta, kun osakas tai hänen perheensä omistaa vähintään 10 % yhtiöön kuuluvista osakkeista tai äänimäärästä. Asunnon arvoa vähentäessä yrittäjäosakkaan määritelmää sovelletaan, kun osakas ei työntekijäin eläkelain mukaan ole työsuhteessa yhtiöön, joka on jakamassa osinkoa. (Verohallinto 2012.)

Vuoden 2011 tuloverotuksen perusteella Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n osakkeen matemaattinen arvo on 94 200,69 euroa ja osakkeen vertailuarvo on 88 300,69 euroa.

3.6 Verohallinnon ennakkoratkaisu

Tuloverotuksesta voi keskusverolautakunta antaa ennakkoveroratkaisun kirjallisesta hakemuksesta verovelvolliselle ja yhtymälle. Keskusverolautakunnan ei aina tarvitse antaa ennakkoveroratkaisua sitä hakevalle. Ennakkoveroratkaisuasiasia on aina keskusverolautakunnassa käsiteltävä kiireellisenä. Keskusverolautakunnan ennakkoveroratkaisua on hakijan pyynnöstä noudatettava sitovana verotuksessa, mitä varten ennakkoratkaisu on annettu. Kysymys, jonka vuoksi ennakkoratkaisua haetaan, on yksilöitävä ennakkoratkaisuhakemukseen. Asian ratkaisemista varten on annettava selvitys ennakkoratkaisun liitteenä. Kun keskusverolautakunta on mahdollisesti antanut aiheesta ennakkoveroratkaisun, voi ratkaisusta valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Keskusverolautakunnan päätyessä siihen, ettei se anna aiheesta ennakkoveroratkaisua, ei ratkaisun an-

tamatta jättämisestä voida valittaa. Ennakkoratkaisua tulisi hakea, jos aiheeseen liittyy lainsoveltamisongelmia. (Immonen & Lingren 2009, 21-22.)

Perintöverolain mukaan verovirasto voi antaa perintö- ja lahjaveroa koskevan ennakkoratkaisun kirjallisen hakemuksen perusteella. Lahjaverokysymykseen ennakkoratkaisua voi hakea keskusverolautakunnalta lahjan luovuttaja ja lahjan saaja. Perintöverotusta koskevaa ennakkoratkaisua voidaan hakea vasta perinönjättäjän kuoleman jälkeen. Ennakkoratkaisua voivat hakea henkilöt, jotka ovat kuolinpesän osakkaita, eritysjälkimmäisyyden saajia, ja myös eloonjäänyt puoliso. Eloonjäänyt puoliso voi keskusverolautakunnalta hakea ennakkoveroratkaisua myös silloin, kun hän ei ole kuolinpesän osakas. Ennakkoveroratkaisut käsitellään aina sitovina ja kiireellisinä. (Immonen & Lingren 2009, 24.)

Ennakkoratkaisua, joka on lainvoimainen, tulee verovelvollisen vaatimuksesta noudattaa sitovana, kuten ennakkoratkaisussa on määrätty. Vastaavuuden vaatimus on tärkeä osa ennakkoratkaisua. Jos ennakkoratkaisun hakemukseen annetuista asioista jokin muuttuu ennen luovutuksen tapahtumista, ei ennakkoratkaisu välttämättä sido enää verotuksen toimittavaa viranomaista. (Immonen & Lingren 2009, 24-25.)

Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n ennakkoratkaisu

Itä-Suomen verovirasto on antanut perintö- ja lahjaverolain 39a §:n mukaisen ennakkoratkaisun Keijo Hirvoselle Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n osakkeiden luovutuksen lahjaveroon liittyen 8.6.2011. Ennakkoratkaisussa on pyydetty vastausta kahteen kysymykseen. Ennakkoratkaisuhakemuksessa pyydettiin vastausta kysymykseen, että kuinka paljon osakkeiden saajien Mika Hirvosen ja Miia Hirvosen tulee maksaa lahjaveroa Keijo Hirvosen lahjoittaessa heille molemmille kolme osaketta, kun he eivät ole saaneet muuta lahjaa viimeisen kolmen vuoden aikana. Ennakkoratkaisuhakemuksessa pyydettiin myös vastausta, että kuinka pitkä aika edellä mainitusta lahjoituksesta on kuluttava, että edellä esitettyä saantoja ja mahdollista uutta saantoa ei tulkita verotuksessa yhdeksi saannoksi luovutettaessa osakkeet lahjanluontoisena kauppana tai lahjana. Keijo Hirvonen vetoaa kahdessa ennakkoratkaisun kysymyksessään perintö- ja lahja-

verolain 55–57 §:n tarkoitamiin sukupolvenvaihdoksen huojennuksiin. (Hannikainen 2011.)

Ennakkoratkaisun mukaan luovutuksen lahjaveroon voidaan soveltaa perintö- ja lahjaverolain 55§:n tarkoittamaa sukupolvenvaihdoshuojennussäännöksiä ja perintö- ja lahjaverolain 56§:n tarkoittamaa maksuaikaetua, koska hakemuksen mukaan veronalaiseen lahjaan sisältyy osa yrityksestä ja kyseinen osa on vähintään yksi kymmenesosa yrityksen omistamiseen oikeuttavista osakkeista. Verovelvolliset jatkavat lahjana saaduilla varoilla yritystoimintaa lahjana saadussa yrityksessä, jolloin huojennussäännöksiä voidaan soveltaa. Yrityksestä määrätty lahjavero on suurempi kuin 850 euroa perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukaan, ja koska se on suurempi kuin 1700 euroa perintö- ja lahjaverolain 56 §:n mukaan, huojennussäännöt astuvat voimaan. (Hannikainen 2011.)

Ennakkoratkaisussa on otettu myös kantaa siihen, että jos Keijo Hirvonen luovuttaa tämän kyseisen lahjoituksen jälkeen lahjanluonteisella kaupalla tai lahjana lisää Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n osakkeita pojalleen Mika Hirvoselle ja tyttärelleen Miia Hirvoselle, on lahjaverotusta toimittaessa lahjan arvoon lisättävä lahja joka perintökaaren mukaan on huomioitava perinnönjaossa ennakkoperintönä. Lahjan arvoon on myös lisättävä muu lahja, jonka lahjansaaja on saanut lahjanantajalta kolmen viime vuoden kuluessa ennen uutta lahjoitusta. Lahjaksi ei lueta tavanomaista lahjansaajan ja hänen perheensä käyttöön tarkoitettua arvoltaan alle 4000 euron arvoista koti-irtaimistoa. Lahjaksi ei myöskään lueta lahjaa, jos lahjansaajalla ei ole mahdollisuutta käyttää lahjaa muihin tarkoituksiin, koska lahjansaaja on saanut sen liittyen toisen kasvatukseen, koulutukseen tai elatukseen. (Hannikainen 2011.)

Ennakkoratkaisun mukaan voidaan soveltaa perintö- ja lahjaverolain 55 § momentin säännöstä, jolloin osa veroista voidaan jättää maksuunpanematta. Ennen lahjaverotuksen toimittamista verovelvollisen on pyydettävä huojennussäännösten mukaista osaa verosta maksuunpanematta. Maksuunlaittamaton vero voidaan laittaa verovelvolliselle maksettavaksi korotettuna 20 prosentilla, jos verovelvollinen luovuttaa pääosan yrityksestä tai yrityksen osasta, kun siitä on myönnetty perintö- ja lahjaverolaissa 55 §:ssä tarkoitettu huojennus, aikai-

semmin kuin viiden vuoden kuluttua lahjaverotuksen toimittamispäivästä. (Hanikainen 2011.)

4 Lahja ja ennakkoperintö

Lahjaveron tarkoituksena on ollut estää se, että perintöveroa ei voida kiertää siten, että luovuttaja luovuttaa omaisuuttaan vastikkeettomana lahjana jo elinai-kanaan. Suomessa lahjaveron on niin kutsuttu yleinen lahjaveron, ja se tulee aina kysymykseen, kun sen kriteerit täyttyvät. Lahjanluonteisten luovutustoimien mu-kaan, jos sovittu vastike on enintään kolme neljäsosaa luovutettavan omaisuu-den käyvästä hinnasta, katsotaan käyvän hinnan ja vastikkeen välinen ero lah-jaksi. (Puronen 2008, 25.)

Lahja edellyttää sitä, että varallisuus siirretään ilman vastiketta toiselle henkilö-
le. Lahjan edellytyksenä on, että se perustuu vapaaehtoiseen, moraaliseen ja vastikkeettomaan suoritukseen. Lahjoittamistahto on myös lahjan edellytys. Yk-sinkertaisimmallaan lahjoittamistahdolla tarkoitetaan sitä, että asianomaiset ovat yksimielisiä lahjoituksen vastikkeettomuudesta. Lahjan tulee olla ulospäin havaittava siten, että luovutustoimen antajassa näkyy anteliaisuus lahjan saajaa kohtaan. (Puronen 2008, 27- 30.)

Lahjakirjassa on tarpeen yksilöidä lahjan saaja ja lahjan antaja, lahjoituksen kohde, omistusoikeuden siirtyminen ja sen siirtymisen ajankohta. Sukupolven-vaihdostilanteessa kirjataan lahjakirjaan usein, että lahja ei ole ennakkoperin-töä. Lahjakirjalla voidaan esimerkiksi määrätä myös siitä, että lahjakirjalla lahjoi-tettuun omaisuuteen ei lahjansaajan aviopuolisolla ole avio-oikeutta. Lahjakirjal-la voidaan myös määrätä, että lahjansaajan puolisoilla ei ole oikeutta lahjana puolison saaman omaisuuden tuottoon, eikä lahjan sijaan tulleeseen omaisuu-teen. Perintö- ja lahjaverolain 20 §:n mukaan lahjansaajan velvollisuus suorittaa lahjaveron alkaa, kun lahjansaaja on saanut lahjan haltuunsa (Immonen & Ling-ren 2009, 94-95.)

Ennakkoperintö tarkoittaa perinnön jättäjän eläessään antamaa lahjaa perilliselle, joka tulee ottaa huomioon perittävän kuoleman jälkeen, kun lasketaan perillisten perintöosia. Lahjoituksia ei oteta huomioon ennakkoperintönä, jos lahjoittaja on lahjoittanut omaisuuttaan muille kuin perillisille, esimerkiksi ystäville. (Portaanpää, 2012.) Ennakkoperinnöksi ei katsota tavanomaista perinnönjättäjän antamaa lahjaa. Lahjan tavanomaisuus ratkaistaan asianomaisten varallisuuden kokonaisarvioinnilla. Perintökaaren 6 luvun ja pykälien 1 ja 4 mukaan, jos perinnön jättäjä on rintaperilliselle elämänsä aikana antanut elinoloihinsa nähden arvokkaamman lahjan, katsotaan lahja tällöin ennakkoperinnöksi, jollei perinnön jättäjä ole antanut ilmi päinvastaista tarkoitusta. (Puronen 2009,153.)

Perukirjassa tulee mainita ennakkoperintö, jonka perillinen on saanut perinnönjättäjältä hänen elinaikanaan. Perukirjaan on ennakkoperinnöksi katsottujen lahjojen lisäksi merkittävä myös muut lahjat, jos perinnön- tai testamentinsaaja on saanut ne perinnönjättäjältä kolmen vuoden sisällä ennen perinnönjättäjän kuolemaa. Tämä säännös koskee myös lahjoja, jotka ovat arvoltaan alle 4000 euroa. (Lindholm 2012, 41.)

4.1 Lahjojen yhteen laskenta

Sukupolvenvaihdokseen, joka toteutetaan vaiheittain, voidaan soveltaa säännöstä, joka liittyy lahjojen yhteen laskemiseen. Perintö- ja lahjaverolain (PerVL) 20.2 §:n mukaan lisätään uusi lahja kolmen viime vuonna saatujen lahjojen arvoihin, jos samalta lahjan antajalta on saatu kolmen viime vuoden aikana lahja, lisätään uusi lahja kolmen viime vuonna saatujen lahjojen arvoihin. Jos lahja on saatu tasan kolme vuotta aiemmin, ei tätä lahjaa lasketa yhteen aikaisempien saantojen kanssa. (Verohallinto, 2011.)

Sukupolvenvaihdoksen huojennuksia on tarkasteltava jokaisen lahjan saannon myötä erikseen. Tästä johtuen lahjoja ei voida laskea yhteen kun arvioidaan, että täyttyykö edellytys huojennuksen kymmenen prosentin vähimmäisosuus osakeyhtiön osakkeista. Kyseisestä tapauksesta on korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu, jonka perusteella käytetään edellä mainittua periaatetta. (Verohallinto, 2011.)

4.2 Perintö- ja lahjaverolaki

Omaisuuuden siirtyessä lahjana toiselle tulee omaisuuden siirrosta suorittaa lahjavero, jos lahjanantaja tai lahjansaaja on asunut Suomessa kun lahjoitus on tapahtunut ja lahja on Suomessa olevaa kiinteää omaisuutta tai yhteisön osakkeita tai osuuksia, jonka varallisuudesta sijaitsee Suomessa kiinteää omaisuutta enemmän kuin 50 prosenttia (Perintö- ja lahjaverolaki.)

Perintö ja lahjaverolain mukaan lahjaveroa ei tarvitse suorittaa lahjansaajan ja hänen perheensä käytöstä olevasta koti-irtaimistosta sen arvon ollessa alle 4000 euroa ja koti-irtaimiston ollessa tavanomaista koti-irtaimistoa. Lahjaveroa ei tarvitse suorittaa, jos lahjansaajalla ei ole mahdollisuutta käyttää lahjaa muihin tarkoituksiin, koska on saanut sen kasvatuksena, koulutuksena tai elatukseksi. Lahjaveroa ei tarvitse myöskään suorittaa, jos lahjan arvo on alle 4000 euroa. Lahjavero tulee suorittaa, jos lahjansaaja on saanut kolmen vuoden aikana samalta lahjanantajalta useita lahjoja ja näiden lahjojen yhteenlaskettu määrä on yli 4000 euroa. Lahjaveron suorittamisen edellytysten täytyessä lahjansaajan velvollisuus suorittaa lahjavero alkaa, kun hän on saanut haltuunsa lahjan. (Perintö- ja lahjaverolaki.)

Lahjansaajan veroluokka ja lahjan verotettava määrä vaikuttavat lahjaveroon ja sen laskemiseen. Lahjanantajan aviopuoliso, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen ja aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen kuuluvat ensimmäiseen veroluokkaan lahjaverotusta laskettaessa. (Verohallinto, 2011.)

Taulukko 1 Lahjaverosteikko I veroluokka (Perintö- ja lahjaverolaki.)

Lahjaveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000–17 000	100	7
17 000–50 000	1 010	10
50 000–200 000	4 310	13
200 000–1 000 000	23 810	16
1 000 000–	151 810	19

Taulukko 2: Lahjaverosteikko II veroluokka (Perintö- ja lahjaverolaki.)

Lahjaveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000–17 000	100	20
17 000–50 000	2 700	26
50 000–1 000 000	11 280	32
1 000 000–	315 280	35

PerVL 20.2 §:n mukaan, jos lahjan saaja on saanut aikaisemmin lahjoja ja uuden lahjan arvoon on lisätty aikaisemmin saadut lahjat, on tällöin vähennettävä näiden lahjojen yhteissumman perusteella määrätystä verosta pois aiemmin suoritettu lahjavero. Jos aikaisemmin lahjoista määrättyä veroa on huojennettu sukupolvenvaihdoksen huojennuksien nojalla, tulee lahjojen yhteissummasta vähentää myös huojennetun veron arvo PerVL 55 §:n nojalla. (Verohallinto, 2011.)

Lahjan arvon ylittäessä verovapaan lahjan määrän rajan eli 4000 € tulee lahjan saajan antaa lahjaveroilmoitus kolmen kuukauden kuluessa lahjan saamisesta. Ilmoituksessa lahja on yksilöitävä. (Olof 2008, 30.)

Purosen (2011, 481) mukaan perintö- ja lahjaverolakiin ei olisi tulossa muutoksia lähivuosina. Vuonna 2012 on toteutettu viimeisin uudistus perintö- ja lahjaverolaissa liittyen perintö- ja lahjaveroportaisiin.

Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n sukupolvenvaihdoksen lahjaverolaskelma on esitetty myöhemmin sukupolvenvaihdoksen huojennusta käsittelevän luvun yhteydessä. Myöhemmin esitettävässä laskelmassa on yhdistetty lahjaverolaskelma ja sukupolvenvaihdoksen huojennuslaskelma.

4.3 Lahjanluonteinen kauppa

Yhtiö voidaan myydä ostajalle selvään alihintaan eli lahjanluontoisena kauppana. Tämän tarkoituksena on vähentää ostajan osalta kaupan rahoitustarvetta. Lahjanluontoinen kauppa toteutetaan yleensä sukupolvenvaihdostilanteissa. Jos kaupan kohteen sovittu myynnin hinta ylittää yli 75 % sen käyvästä arvosta, ei PerVL 55§:n sukupolvenvaihdoksen huojennus tule sovellettavaksi, koska kyseisessä tapauksessa ei ole kyseessä perintöverolain mukainen lahja, eikä lahjaverotus toteudu. Lahjaveroa voidaan jättää maksuunpanematta lahjan osalta, jos luovutettavan yhtiön vastike on yli 50 %, mutta alle 75 % yhtiön käyvästä arvosta ja kaikki PerVL 55 §:n edellytykset täyttyvät. (Kukkonen & Walden 2011, 269-270.)

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 1989 B 568 A oli ostanut äidiltään lahjanluontoisella kaupalla maatilaa. Perintö- ja lahjaverolain 63 a § oli toteutettu lahjaverotusta toimittaessa ja lahjaveroa maksuunpantaessa. Lahjaveron ja siitä maksuunpanematta jätetty osa määräytyivät seuraavasti:

- Maatilavarallisuus käyvin arvoin oli 1 649 772 markkaa.
- Maatilan kauppahinta oli 69 700 markkaa
- Lahjan suuruus oli 952 774 markkaa
- Lahjan suhteellinen osuus oli 57,75 % maatilan käyvästä arvosta.
- Verotusarvoin maatilavarallisuus oli 689 643 markkaa
- Lahjan suhteellisen osuuden osoittama osuus varallisuusverotusarvosta oli 398 268 markkaa.
- Vero lahjasta oli 110 410 268 markkaa

- Vero varallisuusverotusarvoin oli 40 342,10 markkaa.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa veroa pantiin maksuun 40 342,10 markkaa, ja maksuunpanematta jätettiin 70 068,50 markkaa. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi A:n valituksen ja ei hyväksynyt vaatimusta maksuunpantavan lahjaveron alentamisesta 5 000 markkaan. (KHO:1989-B-568.)

4.3.1 Varainsiirtoverotus

Arvonpaperin vastikkeellisesta saannosta on suoritettava varainsiirtovero. Lahjanluontoisessa kaupassa tulee maksaa lahjaveroa siltä osin, kun yrityksen osakkeita on saatu lahjana ja varainsiirtoveroa siltä osin, kun on kyseessä osakkeiden vastikkeellinen saanto. (Puronen 2007, 59). Varainsiirtovero tulee kin maksettavaksi kauppahinnan perusteella lahjanluontoisessa kaupassa (Rajala 2012). Arvopapereiden luovutuksesta maksettava varainsiirtovero on 1,6 prosenttia arvopapereiden kauppahinnasta (Valtiovarainministeriö, 2013).

Varainsiirtovero määrätään arvopapereista, eli osakkeista, määrätyn vastikkeen mukaan. Arvopapereiden kaupassa voi tulla ongelmia kauppahinnan määrittelyssä, koska osakkeiden oston yhteydessä myyjältä ostajalle siirtyy maksu- tai muita velvoitteita. Osakkeiden kauppahintaan voidaan katsoa sisältyvän myös myyjän velka, jos ostaja ottaa sen vastattavakseen. (Puronen 2007, 59-60).

4.4 Hallintaoikeuden pidättäminen

Hallintaoikeuden pidättäminen tulee kysymykseen, kun lahjanantaja lahjoittaa omaisuuttaan lahjansaajalle, mutta pitää siihen itsellään käyttöoikeuden eli hallintaoikeuden. Hallintaoikeuden pidättänyt hyötyy omaisuuden tuotosta ja vastaa sen kustannuksista. Hallintaoikeuden haltijan ei tarvitse maksaa korvausta hallintaoikeuden käytöstään omaisuuden omistajalle. Hallintaoikeuden ollessa jollain muulla kuin omaisuuden omistajalla, ei hän pysty myymään omaisuuttaan vapaasti eteenpäin. Hallintaoikeus on mahdollista pitää lahjanantajalla määräajan tai hänen elinikänsä. (Verohallinto, 2012.)

Lahjaverotusta toimittaessa tulee vähentää lahjan käyvää arvoa hallintaoikeusvähennys. Hallintaoikeusvähennys lasketaan tietyllä laskentakaavalla. Kerroimella lasketun alennetun omaisuuden arvon perusteella määrätään lahjavero. Lahjakirjaan tulisi laittaa merkintä hallintaoikeuden pidätyksestä. (Verohallinto, 2012.)

Hallintaoikeusvähennyksen määrään vaikuttavat omaisuuden arvo ja omaisuuden vuosituotto, jolla tarkoitetaan todellista omaisuuden tuottamaa vuosituottoa. Tuottokertoimia 3 % ja 5 % voidaan käyttää vuosituottoa määriteltäessä, jos lahjoitettavasta omaisuudesta ei aina saada tuottoa hallintaoikeusvähennyksen määrää määritettäessä. Elinikäisessä hallintaoikeuden pidätyksessä hallintaoikeuden saajan ikä vaikuttaa hallintaoikeusvähennyksen määrään, kun taas määräaikaisessa hallintaoikeudessa hallintaoikeuden voimassaoloaika. Omaisuuden käypää arvoa käytetään lahjaveron laskentaperusteena. Hallintaoikeuden vähennys lasketaan nuoremman hallintaoikeuden pidättäjän iän mukaan, jos pidättäjä on enemmän kuin yksi. (Verohallinto, 2012 .)

4.5 Tappioiden vähennysoikeus

”Elinkeinotoiminnan ja maatalouden verovuoden tappio vähennetään elinkeinotoiminnan ja maatalouden tuloksesta seuraavan 10 verovuoden aikana sitä mukaa kuin tuloa syntyy.” (Tuloverolaki 1992.)

Tuloverolain 122 §:n mukaan yhteisön ja elinkeinoyhtymän tappiota ei voida vähentää, jos tappiovuoden aikana tai sen jälkeen yli puolet yrityksen osakkeista tai osuuksista on vaihtanut omistajaa muun saannon myötä kuin perinnön tai testamentin vuoksi, tai jos yli puolet sen jäsenistä on vaihtunut. (Lakari 2009, 120.) Omistus muuttuu myös kun vanhojen osakkeiden omistajien keskinäiset omistussuhteet muuttuvat. (Immonen & Lingren 2009, 85.)

Tappion verotuksessa hyväksikäyttämisen esteenä voidaan siis pitää omistajanmuutosta. Ensin tämän sääntelyn tarkoituksena on ollut estää kauppa, jota on käyty tappioilla. Yrityskaupoissa, vaikka ne toteutettaisiinkin lahjana tai enakkoperintönä, tulisi aina olla tarkoituksena liiketoimintaan liittyvien hyötyjen

tavoittelu, jonka vuoksi tappiolla ei ole tarkoitus käydä kauppaa, eikä se ole kauppatavaraa. (Immonen & Lingren 2009, 84.)

Verovirastolta voidaan hakea poikkeuslupaa tappioiden käyttämiseksi, jos on kyseessä tuloverolain 122.1 §:n mukaiset omistajanvaihdokset. Lupaa voidaan hakea ennen omistajanvaihdosta. Se on suositeltavaa, jotta verokohtelun varmistamiseksi voidaan varmistaa luvan saaminen ennen kuin sukupolvenvaihdokseen liittyvä yritysjärjestely toteutetaan. Lupa myönnetään harkinnanvaraisesti, jos sen perusteena on erityisiä syitä, kuten jos uudella omistajalla on joku kytkentä ostettavaan yritykseen. Poikkeusluvan perusteena voi olla usein myös välillinen omistus. Poikkeuslupa sitoo verotuksessa silloin pelkästään, kun järjestely toteutetaan sellaisena kuin poikkeuslupahakemuksessa ilmoitettu. Usein lupaa puoltava erityinen syy on ollut sukupolvenvaihdos. (Immonen & Lingren 2009, 86-89.)

Autoväri Keijo Hirvonen Oy menettää tappion vähennysoikeuden, jos sinä tilikautena tai sen jälkeen kun yli puolet yrityksen osakkeista on vaihtanut omistajaa, tekee yritys tappiollisen tuloksen ja sukupolvenvaihdos on toteutettu lahjana tai muulla tavalla kuin perintönä tai testamenttina. Omistajuuden muutos tulee myös tässä kyseisessä tapauksessa käytäntöön, vaikka vanhojen osakkeiden omistajien keskinäiset omistussuhteet muuttuvat.

5 Sukupolvenvaihdoksen huojennukset

Sukupolvenvaihdoksen verohuojennuksien tarkoituksena on lieventää yrityksen jatkajan perintö- tai lahjaverotaakkaa. Vastikkeettomien sukupolvenvaihdoksen huojennuksista on säädetty Perintö- ja lahjaverolaissa 12.7.1940/378 (PerVL). Sukupolvenvaihdoksen huojennusta laskettaessa siirtyvä yritysvarallisuus arvostetaan käypää arvoa alempaan vertailuarvoon, perintö- ja lahjaverotuksen pääsäännöstä poiketen. Vertailuarvoa määritettäessä sovelletaan PerVL:n perintö- ja lahjaverotusasteikkoja. PerVL 55 §:n mukaista huojennusta voidaan soveltaa myös muille kuin luovuttajan sukulaisia kohtaan. Tietyin ehdoin oike-

uskäytännössä on katsottu, että huojennuksen voi saada myös oikeushenkilö. (Reimers, 2012.)

Ennen verotuksen toimittamista tehdystä pyynnöstä Verohallinnolle perintö- ja lahjaverosta voidaan jättää osa suorittamatta. Perintö- tai lahjaverosta voidaan jättää osa suorittamatta, jos veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy maatila, muu yritys tai osa niistä ja jos perintönä tai lahjana saadulla maatilalla tai yrityksellä verovelvollinen jatkaa maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa ja jos maatilalla, muun yrityksen tai niiden osasta määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 850 euroa. (Kess 2011, 95-96.) Huojennuksen saaminen edellyttää myös, että lahjana tai perintönä saadaan vähintään kymmenen prosentin osuus yhtiöstä, huojennusta ei voi saada jos lahjana saadaan eri aikaan esimerkiksi kuusi ja viisi prosenttia yhtiöstä (Koponen 2010, 279).

5.1 Huojennuksen määrä ja maksuaika

Sukupolvenvaihdoksen huojennuksen laskutapa on säädetty Perintöverolain 55.2 §:ssä. Perintö- ja lahjaverolain varsin mutkikas huojennuksen laskemista koskeva säännös johtaa käytännössä yleensä veron määräämiseen siten, että yritysvarallisuus arvostetaan 40 prosenttiin varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain mukaisesta arvosta. Perintö- tai lahjaverot lasketaan näin saadun arvon perusteella. Arvostamislain mukaiset arvot vastaavat melko tarkasti huojennuksen perusteena aiemmin käytettyjä varallisuusverotuksessa noudatettuja verotusarvoja. Arvostamislain mukaiset arvot ovat yleensä käypiä arvoja huomattavasti alhaisemmat. (Ossa 2007, 198–196.)

Perintö- ja lahjaverolle voidaan myöntää maksuaikaa, jos yrityksestä tai sen osasta määrätty perintö ja lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on 1700 euroa tai enemmän, veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy yritys ja verovelvollinen jatkaa lahjana tai perintönä saadulla yrityksellä yritystoimintaa. PerVL56:n mukainen pidennetty maksuaika kun on myönnetty, tulee vero kantaa viiden vuoden aikana yhtä suurina tasaerinä, yhden kantoerän suuruus on vähintään 850 euroa. Veron maksun lykkäys on koroton jos se on toteutettu

PerVL 56 §:n nojalla. Ennen verotuksen toimittamista on verovelvollisen pyydetävä maksuaikaa verohallinnolta. Pidentetyn maksuajan saamiseksi ei verovelvollisen tarvitse esittää vakuuksia. (Ossa 2007, 196.) Pyyntö tulee kuitenkin jokaisen perillisen tai lahjansaajan hakea erikseen (Ossa 2006, 65).

Sukupolvenvaihdoksen huojennuksen ja lahjaveron laskenta

Omaisuuuden arviointi:

(Vertailuarvo)

Autoväri Keijo Hirvonen Oy

Varat (tase 31.12.2011) 1 867 671,13

./ Velat (31.12.2011) 83 017,58

Yhteensä: 1 784 653,55

Osakekohtaisen käyvän arvon laskennassa käytetään substanssiarvoa, koska se on suurempi kuin tuottoarvo.

Osakekohtainen

Käypä arvo:

Autoväri Keijo Hirvonen Oy 1/1 = 1 991 612,80

1/20 = 165 967,73

Vertailuarvo

Autoväri Keijo Hirvonen Oy 1/1 = **1 784 653,55**

1/20 = 89 232,68

Lahja 10 osaketta

Lahjoitettava yritysvarallisuus

Käyvin arvoin (10 kpl x 165 967,73 €/kpl)

10 x 165 967,83 = 1 659 678,30

Lahjoitettava yritysvarallisuus 40 % vertailuarvoin (10 kpl x 89 232,68€/kpl)	892 326,80
Lahjavero lahjasta käyvin arvoin	275 038,87
Lahjavero lahjasta 40 % vertailuarvoin	65 109,19
Erotus 1: lahjavero lahjasta käyvin arvoin:	
	$275\,038,87 - 65\,109,19 = 209\,929,69$
Erotus 2: lahjavero lahjasta käyvin arvoin	
	$275\,038,87 - 850\text{€} = 274\,188,87$
Maksuunpanematta jätetään:	209 929,69
Maksuunpannaan:	65 109,18

5.2 Huojennuksen menettäminen

Verovelvollisen luovuttaessa pääosan saamastaan maatilasta, muusta yrityksestä tai sellaisen osasta ennen kuin viisi vuotta on kulunut perintö- tai lahjaveron toimittamisesta, menetetään perintö- tai lahjaverosta saatu huojennus. Maksuunpanematta jätetty vero laitetaan maksuun 20 prosentilla korotettuna, jos huojennus menetetään. Jos maksuaikaa on myönnetty perintö ja lahjaveron maksamiselle, verovirasto määrää maksuerät jotka ovat maksamatta maksettavaksi seuraavan kantoerän yhteydessä. Pääosa tarkoittaa yli puolta osakkeiden määrästä. Viiden vuoden aika lasketaan verotuksen toimittamispäivästä. (Ossa 2007, 196-197.)

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun 1993 B 538 mukaan Verovelvollisen ei katsottu menettäneen sukupolvenvaihdoksen huojennuksen oikeutta, kun hän oli purkanut perimänsä osakeyhtiön ja näin perinnönsaaja oli saanut jako-osuuden yhtiön omistamaan kiinteistöön ja yhtiön noin 11 miljoonan markan rahoitusomaisuuteen. Verovelvollinen perusti puolisonsa kanssa kaksi uutta osakeyhtiötä ja möi perityn yhtiön liiketoiminnan ja osan sen omistamasta kiinteis-

töstä uusille osakeyhtiöille. Uusista osakeyhtiöistä toinen jatkoi perityn yhtiön toimintaa tämän nimellä. (Ossa 2007, 197-198.)

6 Pohdinta

Opinnäytetyön aiheen sain Pretax Pohjois-Karjala Oy:ssä suoritetun työharjoittelun myötä keväällä 2012. Aihealueeseen tutustumisen ja työn eteenpäin viemisen aloitin myöhemmin samana vuonna. Sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelu aiheena oli osaltaan tuttu, mutta oppimisprosessin myötä opin paljon lisää uusia asioita. Opinnäytetyönprosessin työstämisen aikana olen työskennellyt kirjanpitäjänä Pretax Pohjois-Karjala Oy:ssä, joten yhteistyö toimeksiantajan ja Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n kanssa on sujunut erinomaisesti.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää verotuksellisesti edullisin vastikkeeton sukupolvenvaihdoksen muoto Autoväri Keijo Hirvonen Oy:ssä. Mielestäni onnistuin työssäni hyvin, ja pääsin asetettuihin tavoitteisiin.

Opinnäytetyön lopputuloksena voidaan todeta, että sukupolvenvaihdos Autoväri Keijo Hirvonen Oy:ssä on edullisinta toteuttaa lahjana tai ennakkoperintönä. Hallintaoikeuden pidätyksellä ja lahjanluontoisella kaupalla voitaisiin saada aikaan pieniä veroetuja, mutta ei niin suuria, että kyseisiä toimenpiteitä lähdetäisiin toteuttamaan. Sukupolvenvaihdos halutaan toteuttaa mahdollisimman yksinkertaisesti, Keijo Hirvosella on myös tarkoituksena irtaantua yhtiöstä viiden vuoden kuluessa, joten hallintaoikeuden pidätys ei tule kysymykseen senkään takia. Sukupolvenvaihdoksen toteutus on suositeltavaa toteuttaa lahjana koska Miia ja Mika Hirvosella on mahdollisuus hakea sukupolvenvaihdoksen huojennusta, eli lahjaveron pienennystä ja lahjaverolle maksuaikaa.

Sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelu oli aiheena laaja, joten lähdimme toimeksiantajan kanssa rajaamaan aiheen vastikkeettomiin ja luovuttajan elinaikana tapahtuviin luovutuksen muotoihin, joten työssä käsiteltiin pääasiassa lahjana ja ennakkoperintönä tapahtuvia luovutuksia. Lahja- ja perintöverolaki sai paljon painotusta tässä työssä.

Opinnäytetyön tuloksien perusteella Keijo, Mika ja Miia Hirvosen on hyvä toteuttaa Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n sukupolvenvaihdoksen kolmas eli viimeinen vaihe saadakseen sukupolvenvaihdosprosessin loppuun. Yrittäjien ikääntymisen myötä alkavat sukupolvenvaihdokset ja niiden verosuunnittelua olla arkipäivää Pretaxilla, joten opinnäytetyö tuo arvokasta tietopohjaa Pretax Pohjois-Karjala Oy:lle ja Pretax-konsernille. Tätä tietopohjaa heidän taloushallinnon ammattilaisensa voivat käyttää apunaan tehdessään sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelua asiakasyrityksilleen.

Opinnäytetyötä voisi jatkaa laskemalla veroseuraamukset vastikkeellisille sukupolvenvaihdoksen muodoille. Pretax Pohjois-Karjala Oy:n näkökulmasta työn jatkaminen voisi olla suotuisaa, koska tällöin he saisivat lisää hyödyllistä tietoperustaa omaan liiketoimintaansa. Opinnäytetyön jatkotyöstäminen ei välttämättä olisi tarpeellista Autoväri Keijo Hirvonen Oy:n näkökulmasta, johtuen päätöksestä toteuttaa sukupolvenvaihdos vastikkeettomana.

Lähteet

- Business Oulu. 2011. Substanssi- ja tuottoarvo. Business Oulu. <http://www.businessoulu.com/fi/businessplaza/sukupolvenvaihdos/arvonmaaritys-verotus-ja-rahoitus/substanssi-ja-tuottoarvo.html>. 4.3.2013.
- Deloitte & Touche Oy. 2012. Sukupolvenvaihdos Huolellinen suunnittelu ja oikea toteutus varmistavat onnistuneen lopputuloksen. Deloitte & Touche Oy http://www.deloitte.com/assets/DcomFinland/Local%20Assets/Documents/Omistajayrittajat_sukupolvenvaihdos_esite.pdf. 22.2.2013
- Elo, H. 2011. P/B-luku. Kauppalehti. <http://www.kauppalehti.fi/balance/ohjeet/pb-luku/2011036590>. 25.3.2013
- Financial Times. Price/Earnings Ratio. 2013. Financial Times. [lexicon.ft.com/Term?term=price/earnings-ratio](http://www.ft.com/lexicon/ft.com/Term?term=price/earnings-ratio). 3.3.2013
- Hannikainen, H. 2011. Ennakkoratkaisu lahjaverotuksesta Autoväri Keijo Hirvonen Oy:ssä. Itä-Suomen verovirasto.
- Heinonen, J. 2005. Yrityksen sukupolven- ja omistajanvaihdos (toim.). Helsinki. Tietosanoma Oy.
- Honkamäki, T., & Pennanen, M. Yritysjärjestelyiden käsikirja – kirjanpito, verotus ja yhtiö-oikeus. 2010. Juva. Ws Bookwell Oy.
- Immonen, R., & Lingren, J. 2009. Onnistunut sukupolvenvaihdos. Helsinki. Talentum Media Oy.
- Juusela, J., & Tuominen, S. 2010. Sukupolvenvaihdoksen verotus. Helsinki. WSOYpro Oy.
- Kallunki, J., & Niemelä, J. 2007 Uusi yrityksen arvonnäyttö. Helsinki. Talentum Media Oy.
- Kess, M. 2011. Onnistunut sukupolvenvaihdos. Helsinki. Edita Publishing Oy.
- Koponen, J. Yrittäjän verokäsikirja. 2010. Verotieto Oy.
- Korkein hallinto-oikeus. KHO:1989-B-568. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/1989/198904706>. 25.3.2013
- Kukkonen, M., & Walden, R. 2011. PK-yrityksen verosuunnittelu. Helsinki. WSOY.
- Kurki, L. 2012. Sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset. Suomen Yrittäjät Ry. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/omistajan-ja-sukupolvenvaihdos/sukupolvenvaihdos/>. 25.3.2013
- Kuusisto, M., & Kuusisto, T. 2008. Johtaja vaihtuu sukupolvenvaihdoksen kriittiset tekijät. Helsinki. Talentum.
- Lakari, T., & Engblom, A. Käytännön sukupolvenvaihdos. 2009. KTH-Media Oy.
- Lakari, T. 2009. Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. Helsinki. Verotieto Oy.
- Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 1142/2005.
- Leppiniemi, J., & Lounasmeri, S. Yritysrahoitus. 2013. Sanoma Pro Oy. <http://onlinepalvelu.sanomapro.fi/?prevpos=yr111.26036&page=selain&ts=yo&pos=yr111.1&offset=0.0>. 27.3.2013
- Lindholm, T. 2012. Perintöverokirja. Helsinki. Verotieto Oy.

- Myrsky, M. 2012. Ennakkopäätösten tulkinnan ja hyödyntämisen kysymyksiä. (62) 3, 255-265.
- Olof, R. 2008. Perintö, lahja ja verotus. Schildts Kustannus Oy.
- Ossa, J. 2006. Perhe, perintö ja verotus. Juva. WS Bookwell Oy
- Ossa, J. 2009. Perinnön ja lahjan verokohtelu. Helsinki. Ws Bookwell Oy.
- Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940.
- Puronen, P. 2007. Varainsiirtoverotus. Helsinki. Talentum.
- Puronen, P. 2008. Perintö- ja lahjaverotus. Helsinki. Talentum.
- Puronen, P. 2009. Näin onnistut perintöverosuunnittelussa. Helsinki. Talentum.
- Puronen, P. 2011. Veroasteikot muuttumassa perintö- ja lahjaverotuksessa. Verotus. (61) 5, 479-481.
- Portaanpää, T. 2012. Ennakkoperintö. Opuslex. opuslex.fi/ennakkoperinto. 4.3.2013
- Rajala, H. 2012. Alihintainen Kauppa – Veroa voi mätkähtää myös myyjälle. Veronmaksajain Keskusliitto ry. <http://www.veronmaksajat.fi/fi-FI/va/veroartikkeli/alihintainen-kauppa-veroa-voi-matkahtaa-myo-myyjalle-2>. 3.3.2013
- Reimers Joachim. Sukupolvenvaihdos perintö- ja lahjaverotuksessa. <http://www.joachimreimers.fi/downloads/sukupolvenvaihdospervi.pdf>. 5.3.2013
- Siikarla, P. 2007. Uusi Osakeyhtiölaki & Verosuunnittelu. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy,
- Suomen Yrittäjät. 2010. Arvonmääritys. Suomen Yrittäjät Ry. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/omistajan-ja-suku-polvenvaihdos/arvonmaaritys/>. 24.3.2013
- Tuloverolaki 1535/1992
- Valtiovarainministeriö. 2013. Varainsiirtoverotus. https://www.vm.fi/vm/fi/10_verotus/01_henkiloverotus/05_varainsiirtovero/index.jsp. 4.3.2013
- Verohallinto. 2012. Hallintaoikeuden pidättäminen lahjaverotuksessa. [http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Lahjan_saaminen_ja_antaminen/Hallintaoikeuden_pidattaminen_lahjaverot\(9206\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Lahjan_saaminen_ja_antaminen/Hallintaoikeuden_pidattaminen_lahjaverot(9206)). 7.3.2013
- Verohallinto. 2011. Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa. [http://www.vero.fi/fiFI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa\(17330\)](http://www.vero.fi/fiFI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa(17330)) 23.10.2012
- Veronmaksajain Keskusliitto Ry. 2009. Näin sujuu sukupolvenvaihdos. <http://www.veronmaksajat.fi/yritystenverotus/sukupolvenvaihdos>. 25.3.2013
- Wikström, K. 2006. Yleiset opit verotuksessa ja vero-oikeudessa. Helsinki. Hakapaino Oy.